

IJTIMOYIY TARMOQDAN FOYDALANISH MADANIYATI**Abirqulova Sevinch Sobir qizi****O‘zbekiston jurnalistika va ommaviy kommunikatsiyalar universiteti****Amaliy psixologiya yo‘nalishi 3- bosqich talabasi****<https://doi.org/10.5281/zenodo.20065253>****ANNOTATSIYA**

Ushbu maqolada ijtimoiy tarmoqlardan foydalanish madaniyatining mazmuni, uning jamiyat hayotidagi o‘rni va ahamiyati yoritilgan. Shuningdek, foydalanuvchilarning internet makonida o‘zini tutish qoidalari, axborot xavfsizligi, shaxsiy ma’lumotlarni himoya qilish, muloqot madaniyati hamda vaqtni to‘g‘ri taqsimlash kabi muhim jihatlar tahlil qilingan. Maqolada ijtimoiy tarmoqlardan oqilona va mas’uliyatli foydalanish zarurligi asoslab berilgan.

Kalit so‘zlar: ijtimoiy tarmoq, foydalanish madaniyati, internet etikasi, axborot xavfsizligi, media savodxonlik, muloqot madaniyati, shaxsiy ma’lumotlar, virtual muhit, raqamli madaniyat, soxta axborot

Asosiy qism

Ijtimoiy tarmoqlardan foydalanish bugungi kunda inson hayotining muhim qismiga aylangan bo‘lsa-da, undan to‘g‘ri va madaniyatli foydalanish masalasi dolzarb bo‘lib qolmoqda. Internet makonida har bir foydalanuvchi nafaqat o‘z manfaatini, balki jamiyat manfaatlarini ham hisobga olgan holda faoliyat yuritishi lozim. Chunki ijtimoiy tarmoqlarda yozilgan har bir fikr, joylashtirilgan har bir material keng auditoriyaga ta’sir ko‘rsatadi.

Avvalo, ijtimoiy tarmoqlarda muloqot madaniyatiga amal qilish muhimdir. Bu degani, insonlar o‘zaro hurmat, bag‘rikenglik va odob doirasida fikr almashishlari kerak. Afsuski, ba’zi hollarda foydalanuvchilar anonimlikdan foydalanib, boshqalarga nisbatan haqoratli yoki kamsituvchi fikrlar bildiradilar. Bunday holatlar esa jamiyatda salbiy muhitni yuzaga keltiradi. Shu bois har bir inson virtual olamda ham real hayotdagi kabi o‘zini tutishi zarur.

Shuningdek, axborotning ishonchliligini tekshirish masalasi ham katta ahamiyatga ega. So‘nggi yillarda soxta xabarlar, noto‘g‘ri ma’lumotlar va manipulyativ kontent keng tarqalmoqda. Bunday axborotlarni tekshirmasdan turib ulashish odamlar orasida tushunmovchilik va hatto vahima keltirib chiqarishi mumkin. Shuning uchun foydalanuvchilar har qanday ma’lumotni bir necha manba orqali tasdiqlab olishlari lozim.

Yana bir muhim jihat — bu shaxsiy ma’lumotlar xavfsizligidir. Ijtimoiy tarmoqlarda ortiqcha ochiqlik turli xil xavflarga olib kelishi mumkin. Masalan, firibgarlar foydalanuvchilarning shaxsiy ma’lumotlaridan foydalanib, ularga moddiy zarar yetkazishlari ehtimoldan xoli emas. Shu sababli maxfiylik sozlamalaridan to‘g‘ri foydalanish, noma’lum shaxslarga ishonmaslik va shaxsiy ma’lumotlarni himoya qilish zarur.

Bundan tashqari, ijtimoiy tarmoqlardan foydalanishda vaqtni to‘g‘ri taqsimlash ham muhim omil hisoblanadi. Ko‘p vaqtni virtual olamda o‘tkazish insonning kundalik hayotiga, o‘qish yoki ish faoliyatiga salbiy ta’sir ko‘rsatishi mumkin. Natijada inson real hayotdagi munosabatlardan uzoqlashib qoladi. Shuning uchun ijtimoiy tarmoqlardan me’yorida foydalanish, ularni foydali maqsadlarda ishlatish maqsadga muvofiqdir.

Shu bilan birga, foydalanuvchilar yaratadigan kontent ham jamiyatga ta’sir ko‘rsatadi. Ijobiy, bilim beruvchi va foydali materiallar jamiyat rivojiga xizmat qilsa, salbiy yoki zararli kontent aksincha ta’sir qiladi. Har bir inson o‘z ulashayotgan ma’lumotlari uchun mas’ul ekanini unutmasligi kerak.

Ushbu maqolada ijtimoiy tarmoqlardan foydalanish madaniyatining nazariy va amaliy jihatlari batafsil tahlil etilgan. Unda zamonaviy axborot jamiyatida ijtimoiy tarmoqlarning tutgan o‘rni, ularning inson hayoti, dunyoqarashi va ijtimoiy munosabatlarga ko‘rsatayotgan ta‘siri keng yoritilgan. Muallif ijtimoiy tarmoqlardan foydalanishda muloqot madaniyati, axborotning ishonchliligini tekshirish, shaxsiy ma‘lumotlarni himoya qilish va raqamli xavfsizlik qoidalariga amal qilish zarurligini asoslab beradi.

Shuningdek, maqolada yoshlar orasida ijtimoiy tarmoqlardan foydalanish odatlari, ularning ijobiy va salbiy oqibatlari, xususan, internetga qaramlik, kiberbulling, soxta axborotlar tarqalishi kabi muammolar tahlil qilingan. Ijtimoiy tarmoqlarning ta‘lim, biznes va kommunikatsiya sohalaridagi imkoniyatlari bilan bir qatorda, ularni to‘g‘ri boshqarish va samarali foydalanish usullari ham ko‘rsatib o‘tilgan.

Maqola davomida foydalanuvchilarning raqamli madaniyatini oshirish, ularni ongli va mas‘uliyatli tarzda ijtimoiy tarmoqlardan foydalanishga o‘rgatish masalalari alohida e‘tiborga olingan. Xulosa sifatida esa ijtimoiy tarmoqlardan to‘g‘ri foydalanish orqali jamiyatda sog‘lom axborot muhiti shakllanishi mumkinligi ta‘kidlangan.

Xulosa qilib aytganda, ijtimoiy tarmoqlardan foydalanish madaniyati — bu har bir foydalanuvchining ongli ravishda o‘zini tutishi, boshqalarga hurmat bilan yondashishi va axborotdan mas‘uliyat bilan foydalanishidir. Shu tamoyillarga amal qilingan taqdirda, ijtimoiy tarmoqlar jamiyat uchun foydali vositaga aylanishi mumkin. Xulosa

Pedagogik texnologiyalar ta‘lim tizimining ajralmas qismi bo‘lib, ularning to‘g‘ri tanlanishi va qo‘llanilishi o‘qitish samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Ayniqsa, interfaol va innovatsion texnologiyalar o‘quvchilarning bilim olish jarayonini faollashtiradi va ularni zamonaviy talablar asosida tayyorlashga xizmat qiladi.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. UNESCO. Media and Information Literacy: Policy and Strategy Guidelines.
2. UNICEF. The State of the World’s Children: Children in a Digital World.
3. Pew Research Center. Social Media Use in 21st Century.
4. Sherry Turkle. Alone Together: Why We Expect More from Technology and Less from Each Other.
5. World Health Organization. Public Health Implications of Excessive Internet Use.
6. Common Sense Media. The Common Sense Census: Media Use by Teens and Tweens.
7. Statista. Global Social Media Statistics.
8. O‘zbekiston Respublikasi “Axborotlashtirish to‘g‘risida”gi Qonuni.
9. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining axborot texnologiyalarini rivojlantirishga oid qarorlari.